

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖĞRENCİ VELİLERİNİN OKUL KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Fatma CAN ÇELEBİ

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Sakarya İlinin Adapazarı İlçesinde bulunan Orhangazi İlkokulu'nun anasınıfındaki öğrenci velilerinin genel olarak "okul" kavramına ilişkin metaforik algıları ile öğrenim gördükleri ilkokula yönelik metaforik algılarının karşılaştırarak incelemektir. Bu amaçla nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu kapsamında, 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında Sakarya İlinin Adapazarı İlçesinde bulunan resmi ilkokulda öğrenim gören altmış öğrenci velisinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmada öğrenci velileri iki gruba ayrılarak araştırmacı tarafından hazırlanmış açık uçlu sorulardan oluşan iki görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Birinci gruba uygulanan görüşme formunun tamamını anneler yanıtlamış olup rehber okul, yetiştiren-şekillendiren okul, bilgi kaynağı okul, eğlenceli okul ve şefkat göstergesi okul olarak beş kategori oluşmuştur. İkinci gruba uygulanan görüşme formundan otuz kişiden yirmi beşini anneler, beşini babalar yanıtlamış olup yetiştiren-geliştiren okul, disiplinli okul, olumsuz okul şartları, bilgi kaynağı okul, eğlenceli okul, güvenli okul, şefkat göstergesi okul ve rehber okul olarak sekiz kategori oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Eğitim, Öğrenci, Veli, Okul, Metafor

METAPHORIC PERCEPTION OF PARENTS OF STUDENTS ABOUT THE CONCEPT OF SCHOOL IN PRESCHOOL EDUCATION

ABSTRACT

The aim of this research is to compare the metaphoric perceptions of the parents of the students in the kindergarten of Orhangazi Primary School in Adapazarı District of Sakarya Province in general with the metaphorical perceptions of the primary school they studied. For this purpose, qualitative research approach has been used. Within the scope of the study group of the research, the opinions of 60 parents who were studying at the official primary school in Adapazarı District of Sakarya Province during the 2019-2020 academic year were consulted. In the study, the parents of the students were divided into two groups and two questionnaire forms consisting of open-ended questions prepared by the researcher were used. Descriptive analysis technique, which is one of the qualitative research methods, was used in the analysis of the data. Mothers answered all of the questionnaire applied to Group one, and there were five categories as guide school, educating-shaping school, information source school, fun school and compassion school. of the questionnaire applied to the group two was answered by mothers, was answered by fathers, including eight categories as, the school that raises and develops, disciplined school, negative school conditions, school of knowledge, fun school, safe school, compassionate school and guiding school.

Key Words: Pre-school, education, student, parents, school, metaphor

1.PROBLEM DURUMU

Öğrenme, insanların yaşam süresi içinde her türlü zaman ve mekânda mevcut olan bir olgu ve süreçtir. Ancak bu öğrenmenin sıradanlıktan kurtararak bir sisteme bağlaması gerekmektedir. Gerek bireye istenen şeyleri öğretme ihtiyacı, gerek bir ekonomi sağlama gayesiyle eğitim ve öğretimin planlı olması istenmiştir. Gerçekleştirilmesi istenen eğitim ve öğretimin, planlı ve programlı bir şekilde gerçekleştirmek amacıyla, “okul” adı verilen kurumlar oluşturulmuştur (Balci, 2007).

Okul kavramı ile ilgili olarak birçok araştırmacı, farklı açılardan bakarak bir sürü tanım sunmuştur. Yıllardır, bilim adamları ve filozoflar okul kavramına daha çok teoriksel bir yaklaşım geliştirmeyi benimserlerken, öğretim liderleri ve yöneticiler okulun daha çok hangi rolde ve amaçla eğitim vereceğine odaklanmışlardır; ancak, bunların çoğu okulun öğrenci, öğretmen, okul yöneticisi ve veli gibi okulu oluşturan bireylere ne anlam ifade ettiğini açıklamada yetersiz kalmıştır (Balci, 1999). Okul kelimesi tanımlanırken okulun diğer paydaşları olan öğrenci ve velilerin algıları veya tanımlamaları üzerinde durulmamıştır. Bu eksiklik ve ‘okul’ ifadesinin herkeste farklı algısı nedeniyle ‘okul’ ile ilgili veli ve öğrenci algısı üzerine pek çok araştırma yapılmıştır. Metafor üzerine, sosyal bilimlerin değişik disiplinlerinde 1980’lerden bu yana çok sayıda araştırma yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, 210). Eğitim alanında da metafor, eğitim uygulamalarının mevcut durumunu anlamada güçlü bir araç olarak görülmüştür (Balci, 1999).

Ayrıca, öğrencilerin istek ve ilgilerinin eğitim-öğretim sürecine katkısının yadsınamaz olduğu görüşü benimsenmeye başlanmıştır. Öğrencilerin ilgisini çekmeyen, öğrenme ihtiyacı duymadığı konularda gerçek öğrenmenin gerçekleşmediği ya da kısa sürede unutulduğu gözlemlenmiştir. Bu noktada, metafor kavramının, insanların algılarını ortaya çıkarma konusundaki işlevi yadsınamaz. Bu bağlamda eğitimdeki gelişmelere de katkı sağlayacağı açıktır (Goldstein, 2005). Bu sebeple öğrencilerin isteklilik düzeyleri ve velilerin eğitim öğretim ortamlarına katılma düzeylerinin tespit edilebilmesi için çeşitli araştırmalar düzenlenmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Velilerin “okul” kavramına ne anlam yükledikleri ve çocuklarının eğitim gördüğü okulu gözlemlerinden faydalanılarak okul ve veli arasındaki çatışmaların neden kaynaklandığını analiz etmektir. Ayrıca bu araştırma, velilerin bakış açısıyla okulun olumlu ve olumsuz yönlerinin değerlendirmesini sağlayacaktır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma, okulun yeterlilikleri hakkında veli görüşlerinin belirlenmesi, okulun imkanlarının ve pozisyonun veli gözlemleriyle pozitif ya da negatif yönlerinin tespit edilmesi ve eğitim öğretim sürecine olan etkilerinin değerlendirilmesinde belirgin bir unsur olacaktır. Ayrıca veli ve okul arasında yaşanan sorunların kaynağının tespit edilmesi ve okula sağlayacağı yarar bakımından önem arz etmektedir. Velilerin “tecrübe ettikleri okula” ve “ideallerindeki okula” ilişkin metaforları birbirleriyle karşılaştıran bu çalışma bundan sonraki çalışmalara bir basamak olması bakımından önemlidir.

2. YÖNTEM

Velilerin okul kavramına yönelik metaforik algılarının incelenmesine yönelik tarama modelinde düzenlenen bu çalışmada nitel araştırma geleneği çerçevesinde veri analizi gerçekleştirilmiştir. Metaforların nitel veri toplama aracı olarak kullanılabilmesi ve kavramlar yoluyla zengin bulgular elde edilebileceği bilinmektedir (Patton, 2002; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Metaforlar, sosyal olguları anlamada hem betimleme hem de karşılaştırma araçları olarak kullanılabilir (Silman ve Şimşek, 2006).

Sakarya ili Adapazarı İlçesinde Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı Orhangazi İlkokulu’nda araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu kapsamında, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Sakarya ili Adapazarı İlçesindeki Orhangazi İlkokulu bünyesinde bulunan üç anasınıfında eğitim gören öğrenci velilerinden, toplam altmış katılımcı, bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Birinci grup anket formunun tamamını anneler; ikinci grup anket formunun yirmi beşini anneler, beşini ise babalar

oluşturmaktadır. Ana sınıfı gruplarında anneler daha ön planda çalışmalara katılmış olup, babalar çekimser olup katılmak istemedikleri için sonuçlarda babaların oranı annelere oranına kıyasla oldukça azdır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı iki grup ve iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, velilerimizin kişisel bilgilerine yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise velilerimizin gözlemledikleri okul yaşantıları düşünerek, onları bir metaforla tanımlamaları ve kullandıkları metaforun nedenini belirtmeleri istenmiştir. Bu amaçla velilerimizden birinci gruba, “Okul gibidir. Çünkü ” cümlesini tamamlamaları; ikinci gruba ise öğrenim gördükleri “Orhangazi İlkokulu.....gibidir. Çünkü.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir.

Katılımcıların okul kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarmak ve var olan okul kavramı ile öğrenin gördükleri okul arasındaki farkı ortaya çıkarmak amacıyla bir gruba “Okul ... gibidir, çünkü ...” cümlesini diğer gruba ise “Orhangazi İlkokulugibidir; çünkü.....” cümlesini tamamlaması istenmiştir. Bu amaç velilerimize birinci bölümde, velilerimizin kişisel bilgilerine yönelik soruların yer aldığı, ikinci bölümde ise bu ibarenin yazılı olduğu boş bir form verilmiştir ve onlardan bu ibareyi kullanarak ve sadece tek bir metafor üzerinde yoğunlaşarak düşüncelerini dile getirmeleri istenmiştir. Araştırma çalışması olarak verilen bu formun bir hafta içerisinde getirilmesi istenmiştir. Metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda “gibi” kavramı genellikle metaforun konusu ile katılımcıda çağrıştırdığı metaforun kaynağı arasındaki bağı daha net bir şekilde ortaya çıkarmak için kullanılmaktadır. Bu çalışmada “çünkü” kavramına da yer verilerek, katılımcıların kendi metaforları için bir sebebe veya mantıksal bir dayanağa yer vermeleri istenmiştir. Katılımcıların kendi el yazılarıyla kaleme aldıkları bu formlar, bu çalışmanın temel veri kaynağını oluşturmuştur.

3. BULGULAR

Velilerin okul ile ilgili düşüncelerinin yansıtıldığı metaforik algıları Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Velilerin Okul Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Aile	4	Fırın	4	Yol gösterici	5
Anne	1	Yuva	3	Güvenlik Kulübü	1
Lunapark	1	Fener	1	Ağaç	1
Askeriye	1	İnternet	1	Eğlence Merkezi	1
Gelecek	1	Güneş	2	Okyanus	1
Hazine	1	Mum	1	Hedef	1
Daimi ışık	1	Oyun yeri	1		

Tablo 1 incelendiğinde velilerin genel olarak okul kavramını ifade etmek için 20 metafor ürettikleri görülmektedir. Veliler okul kavramını en çok yol gösterici (5), aile (4), yuva (3), güneş (2) metaforlarına benzettikleri görülmektedir. Velilerin okul kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar kategorileştirilerek Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Okul Kavramına İlişkin Oluşturulan Kategoriler

Sıra	Kategori	f	%
1	Rehber okul	10	34
2	Yetiştiren-şekillendiren okul	7	23

Fatma CAN ÇELEBİ

3	Bilgi kaynağı okul	7	23
4	Eğlenceli okul	3	10
5	Şefkat göstergesi okul	3	10

Tablo 2 incelendiğinde, velilerin oluşturduğu metaforların altı kategoride toplandığı görülmektedir. Veliler tarafından oluşturulan metaforların %34'ü (n=10) rehber olan okul, %23'ü (n=7) yetiştiren – geliştiren okul, %23'ü (n=7) bilgi kaynağı okul, %10'u (n=3) eğlenceli okul, %10'u (n=3) şefkat göstergesi okul kategorilerinde yer aldıkları görülmektedir. Velilerin oluşturduğu metaforlar sonucunda oluşturulan kategorilere göre okul kavramının veliler tarafından en çok rehber olan okul, yetiştirici-şekillendirici okul, bilgi kaynağı olan okul, eğlenceli okul, şefkat göstergesi olan okul, olarak algılandığı söylenebilir.

Veliler rehber olan okul kategorisi altında eğitici, anne, yol, fener, mum, güneş (2), hedef, daimî ışık ve yol gösterici olarak on adet metafor üretmişlerdir. Velilerin rehber olan okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir.

V3 “Okul eğitici ve öğretici gibidir. Çünkü her şey için yol göstericidir.”

V5 “Okul anne gibidir. Çocuğu hayata hazırlar, eğitir, öğretir, yol gösterir.”

V8 “Okul yol gibidir. Çünkü elimize mesleğimizi almak istiyorsak başlangıç noktası okuldur. Yani ilerideki hayatın yol göstericisidir.

V11 “Okul fener gibidir. Çünkü karanlıkları aydınlatır.”

V 20 “Okul güneş gibidir. Geleceğimizi aydınlatır. Bize doğru yolu gösterir güneş olmasa hayat olmaz dururdu onun gibi bir şey”

V 25 “Okul mum gibidir. Çünkü bize yol gösterir.”

V 26 “Okul hedef gibidir. Çünkü hedefe ulaşacağımız yoldur.”

V 27 “Okul daimî ışık gibidir. Çünkü doğru yolu gösterir. Eğitici, sevgi, saygı ondan geçer.”

V 28 “Yol gösterici gibidir. Öğrenmek lazım her şeyi öğrenmeden yaşanmaz.”

V 30 “Okul güneş gibidir. Çocukları aydınlatır.”

Veliler yetiştiren – şekillendiren okul kategorisi altında aile (2), fırın, yuva, askeriye, gelecek ve düzen olarak yedi adet metafor üretmişlerdir. Velilerin yetiştiren- şekillendiren okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir.

V 1 “Okul aile gibidir. Çünkü anne baba en güzel şekilde yetişsin ister öğretmenler de.”

V 2 “Okul fırın gibidir. Çünkü çocukları pişirir, yetiştirir, fikirlerini şekillendirir.”

V 6 “Okul bir yuva gibidir. Çünkü çocuklar orada eğitim görürler, geleceğimiz okulla başlar.”

V 7 “Okul aile gibidir. Çünkü bize okumayı, sevgiyi, kardeşliği ve birlik olmayı, hayata daha iyi tutunmayı sağlar.”

V 13 “Okul askeriye gibidir. Çünkü disiplinli, şekillendirici, eğitici, öğreticidir.”

V 16 “Okul gelecek gibidir. Çünkü insanlara ve bana çok şey katıyor, geliştiriyor. İnsanlarla iletişim kurmak için bilgi edinmek için”

V 18 “Okul düzen gibidir. Çünkü hayatı planlı, programlı, yaşamamızı sağlar, eğitir, öğretir ve bilgilendirir hayata hazırlar.”

Veliler bilgi kaynağı okul kategorisi altında tüm dünyayı gören güvenlik kamerası, ağaç, internet, aile, eğitici, dibi gözükmeyen okyanus ve hazine olmak üzere yedi adet metafor üretmişlerdir. Velilerin bilgi kaynağı okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir.

V 4 “Okul tüm Dünya’yı gören güvenlik kulübesi gibidir. Çünkü istediğimiz tüm bilgileri görüp öğrenebileceğimiz bir yer.”

V 12 “Okul ağaç gibidir. Çünkü her yaprağında bilgi vardır.”

V 14 “Okul internet gibidir. Çünkü istediğimiz bilgiye ulaşabileceğimiz bir yer.”

V 19 “Okul gelişim gibidir. Çünkü eğitimsiz bir hayat düşünemiyorum.”

V 17 “Okul bir ailedir. Çünkü çocuklarımız eğitim ve öğretim alırlar.”

V 21 “Okul dibi gözükmeyen okyanus gibidir. Çünkü öğrenmek istedikçe öğrenirsiniz, öğrenmenin ve bilginin sonu yoktur.”

V 24 “Okul hazine gibidir. Çünkü bilgi servettir.”

Veliler eğlenceli okul kategorisi altında lunapark, eğlence merkezi ve oyun yeri olmak üzere üç adet metafor üretmişlerdir. Velilerin eğlenceli okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir.

V 9 “Okul lunapark gibidir. Çünkü eğlence dolu.”

V 15 “Okul eğlence merkezi gibidir. Çünkü eğlendirerek öğretir.”

V 29 “Okul oyun yeri gibidir. Çünkü kızım oyun okulu diyor. Kuralları eğlenerek disiplinle öğrenirler.”

Veliler eğlenceli okul kategorisi altında lunapark, eğlence merkezi ve oyun yeri olmak üzere 3 adet metafor üretmişlerdir. Velilerin eğlenceli okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir.

V 10 “Okul aile gibidir. Çünkü kavgayı, sevgiyi, barışı şefkatle duruma uygun davranmayı öğretir.”

V 22 “Okul yuva gibidir. Çünkü çocuklarımızın sevgi dolu İkinci Yuvası.”

V 23 “Okul yuva gibidir. Çünkü güvenebileceğimiz İkinci yuvamız.”

İdeallerindeki okul ile ilgili sorulan metaforun uygulandığı velilerin eğitim durumunu gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Yaş Gruplarına Göre Velilerin Eğitim Durumu

Yaş Grubu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön Lisans	Yüksek L.
25-30	--	--	3	--	--
30-35	2	3	2	2	--
35-40	5	--	7	--	--
40 +	3	1	1	--	1

Tablo 3 incelendiğinde tüm yaş grubu ve eğitim durumlarında okul ile ilgili oluşturulan metaforların hiçbirinin olumsuz olmadığı görülmüştür. Yirmi beş-otuz yaş grubunda bulunan velilerin lise mezunu (n=3); otuz-otuz beş yaş grubu velilerin ilkokul (n=2), ortaokul (n=3), lise (n=2), ön lisans (n=2); otuz beş-kırk yaş grubu velilerin ilkokul (n=5), lise (n=7); kırk yaş grubu üstü velilerin ilkokul (n=3), ortaokul (n=1), lise (n=1), yüksek lisans

Fatma CAN ÇELEBİ

(n=1) olduğu görülmüştür. Genel olarak okul ile ilgili sorulan metaforun uygulandığı velilerin cinsiyet dağılımı gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Velilerin Cinsiyet Dağılımı

Sıra	Cinsiyet	f	%
Kadın		30	100
Erkek		0	0

Tablo 4 incelendiğinde 1. Gruba verilen formların tamamını annelerin cevapladığı görülmektedir.

2. grup formların verildiği velilerin mevcut gittikleri okul kavramına yönelik metaforik algıları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Velilerin Orhangazi İlkokulu Kavramına İlişkin Oluşturdukları Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Otorite	5	Ev	5	Eğitim	5
Hayat	2	Aile	2	Çiçek	2
Kaplumbağa	1	Güvenliksiz	1	Göl	1
Köklü	1	Güven	1	Mum	1
Geri Kalmış	1	Durumu iyi değil	1	Bahar	1
Kütüphane	1	Gökkuşakğı	1		

Tablo 5 incelendiğinde velilerin Orhangazi İlkokul kavramını ifade etmek için on yedi metafor ürettikleri görülmektedir. Veliler okul kavramını en çok otorite (5), ev (5), eğitim (3), hayat (2), aile (2), çiçek (2) metaforlarına benzettikleri görülmektedir.

Velilerin okul kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar kategorileştirilerek Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Orhangazi İlkokulu Kavramına İlişkin Oluşturulan Kategoriler

Sıra	Kategori	f	%
Yetiştiren-şekillendiren okul	5	16	
Disiplinli okul	5	16	
Olumsuz okul metaforları	5	16	
Bilgi kaynağı okul	5	16	
Eğlenceli okul	3	10	
Güvenli okul	3	10	
Şefkat göstergesi okul	2	8	
Rehber okul	2	8	

Tablo 6 incelendiğinde, velilerin oluşturduğu metaforların sekiz kategoride toplandığı görülmektedir. Veliler tarafından oluşturulan metaforların %16'sı (n=5) yetiştiren-geliştiren okul, %16'sı (n=5) disiplinli okul, %16'sı (n=5) olumsuz okul metaforları, %16'sı (n=5) bilgi kaynağı okul, %10'u (n=3) eğlenceli okul, %10'u (n=3)

güvenli okul, %8'i (n=2) şefkat göstergesi okul, %8'i (n=2) rehber okul kategorilerinde yer aldıkları görülmektedir. Velilerin oluşturduğu metaforlar sonucunda oluşturulan kategorilere göre okul kavramının veliler tarafından en çok yetiştiren-geliştiren okul, disiplinli okul, olumsuz okul metaforları, bilgi kaynağı okul, eğlenceli okul, güvenli okul, şefkat göstergesi olan okul ve rehber okul olarak algılandığı söylenebilir.

Veliler yetiştiren-geliştiren okul kategorisi altında hayat (2), çiçek, aile, bahar olarak beş adet metafor üretmişlerdir. Velilerin yetiştiren-geliştiren okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir.

V 6 “Orhangazi İlkokulu bahar gibidir. Çünkü çocuklar çiçek açarlar.”

V 9 “Orhangazi İlkokulu aile gibidir. Çünkü sevgiyi saygıyı paylaşmayı öğrenerek yetiştirirler.”

V 14 “Orhangazi İlkokulu çiçek bahçesi gibidir. Çünkü öğrenciler çiçek gibidir.”

V 19 “Orhangazi İlkokulu hayat gibidir. Çünkü hayatı öğretir.”

V 20 “Orhangazi İlkokulu hayat gibidir. Çünkü bizi hayata hazırlar. Hayata daha iyi tutunmamızı sağlar.”

Veliler otoriter okul kategorisi altında otoritesi olan bir okul (5) olarak bir adet metafor üretmişlerdir. Velilerin otoriter okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir.

V 1 “Orhangazi İlkokulu otoritesi olan bir okul gibidir. Çünkü temiz, düzenli, ilgili ve disiplinlidir.”

V 2 “Orhangazi İlkokulu otoritesi olan bir okul gibidir. Çünkü kontrollü-düzenli, yeniliğe açık bir yer ve duyurular yönünden iyi.”

V 3 “Orhangazi İlkokulu otoritesi olan bir okul gibidir. Çünkü temiz ve düzenli.”

V 11 “Orhangazi İlkokulu otoritesi olan bir okul gibidir. Çünkü temiz, düzenli ve ilgili.”

V 12 “Orhangazi İlkokulu otoritesi olan bir okul gibidir. Çünkü düzenli sorumluluk var ama iş icraate gelince biraz gecikmeli inşallah düzene girer.”

Veliler olumsuz fiziksel koşullar kategorisinde eğitim açısından bilmem ama durumu çok iyi değil, geri kalmış bir okul, göl, öğretmenler dışında hiç, kaplumbağa olarak beş metafor üretmişlerdir. Velilerin olumsuz özelliklerdeki okul kategorisinde ürettikleri metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yaparak aşağıda gösterilmektedir. Bunlardan üçü erkek olup “EV” Erkek Veli olarak ifade edilecektir.

V 8 “Orhangazi İlkokulu eğitim açısından bilemem ama durumu çok iyi değil gibidir. Çünkü çocuklar için uygun giriş alanı yok, yemekhane durumu eksik ve giriş çıkışları sıkıntılıdır.”

V 10 “Orhangazi İlkokulu geri kalmış bir okul gibidir. Çünkü tuvaletler bakımsız ve pis, okul bahçesi en ufak bir yağmur yağdığına okula geçecek yol dahi kalmıyor.”

E V 28 “Orhangazi İlkokulu göl gibidir. Çünkü yağmur yağdığına bahçeden geçilmiyor.”

E V 29 “Orhangazi İlkokulu öğretmenler dışında hiç gibidir. Çünkü güvenlik sorunlu, temizlik sorunlu, yöneticiler sorun.”

E V 30 “Orhangazi İlkokulu kaplumbağa gibidir. Çünkü gelişmeler çok yavaş ilerliyor.”

Veliler okul kaynağı okul kategorisinde kütüphane, eğitici ve öğretici, eğitimi güzel, hakkında düşüncem çok iyi, evimiz olmak üzere beş metafor üretmişlerdir. Velilerin okul kaynağı okul kategorisinde oluşturulan metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yapılarak aşağıda gösterilmektedir.

V 4 “Orhangazi İlkokulu kütüphane gibidir. Çünkü çocuklara bilgi aktarır.”

V 5 “Orhangazi İlkokulu eğitici ve öğretici gibidir. Çünkü çocuğum okula başladığından beri çok ilerleme kat etti ve disiplinli davranmaya başladı.”

V 7 “Orhangazi İlkokulu eğitimi güzel gibidir. Çünkü öğretmenleri başarılı, hijyenik olarak da güzel bir okul.”

V 26 “Orhangazi İlkokulu hakkında düşüncem çok iyi gibidir. Çünkü iyi eğitim veriliyor ve öğretmenler çok iyi ama şartların daha iyi olmasını dilerim.”

V 27 “Orhangazi İlkokulu evimiz gibidir. Çünkü çocukların eğitimi için çok önemlidir.”

Veliler eğlenceli okul kategorisinde çiçek, gökkuşağı ve evimiz olarak üç metafor üretmişlerdir. Velilerin eğlenceli okul kategorisinde oluşturulan metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yapılarak aşağıda gösterilmektedir.

V 13 “Orhangazi İlkokulu çiçek gibidir. Çünkü çocuklar mutludur.”

V 23 “Orhangazi İlkokulu gökkuşağı gibidir. Çünkü rengarenk ve eğlenceli eğitim.”

V 24 “Orhangazi İlkokulu evimiz gibidir. Çünkü çocuğum orada çok mutlu.”

Veliler güvenli okul kategorisinde güven, çok köklü okul ve oğlumun okulu olarak 3 metafor üretmişlerdir. Velilerin güvenli okul kategorisinde oluşturulan metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yapılarak aşağıda gösterilmektedir.

V 21 “Orhangazi İlkokulu güven gibidir. Çünkü öğretmen vardır.”

V 22 “Orhangazi İlkokulu çok köklü bir okul gibidir. Çünkü dedelerinin, babasının okuduğu okulda çocuklarım da okuyor, bu iyi bir okuldur.”

V 25 “Orhangazi İlkokulu oğlumun evi gibidir. Çünkü güvenerek bırakabileceğim yerdir.”

Veliler şefkatli okul kategorisinde ev ve aile olarak iki metafor üretmişlerdir. Velilerin şefkatli okul kategorisinde oluşturulan metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yapılarak aşağıda gösterilmektedir.

V 15 “Orhangazi İlkokulu ev gibidir. Çünkü sıcak, samimi bir eğitim ortamı olduğunu düşünüyorum.”

E V 18 “Orhangazi İlkokulu aile gibidir. Çünkü bize sevgiyi, saygıyı, barışı, dostlu şefkatle öğretir.”

Veliler rehber okul kategorisinde mum ve insanın evi olarak iki metafor üretmişlerdir. Velilerin rehber okul kategorisinde oluşturulan metaforlara ilişkin görüşlerinden doğrudan alıntı yapılarak aşağıda gösterilmektedir.

V 16 “Orhangazi İlkokulu mum gibidir. Çünkü öğrenci ve öğretmenleri sayesinde geleceği aydınlatır.”

V 17 “Orhangazi İlkokulu insanın evi gibidir. Çünkü kendi evimiz dışında en çok zaman geçirdiğimiz yerdir. Aydınlatma yuvasıdır.”

Özelde Orhangazi ilkokulu için verilen cevapların eğitim durumu ise tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Yaş Gruplarına Göre Velilerin Eğitim Durumu

Yaş Grubu	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön Lisans	Üni.	Yüksek L.	
25-30	--		2	3	3	--	--
30-35	3		--	1	3	1	--
35-40	2		--	5	1	--	--
40 +	4		--	3	--	--	1

Tablo 7 incelendiğinde tüm yaş grubu ve eğitim durumlarında okul ile ilgili oluşturulan metaforlardan genel olarak fiziksel koşullar dışında velilerin olumsuz düşünceleri olmadığı görülmüştür. Yirmi beş-otuz yaş grubunda bulunan velilerin; ortaokul (n=2), lise mezunu (n=3), ön lisans (n=3); otuz-otuz beş yaş grubu velilerin ilkököl (n=3), lise (n=1), ön lisans (n=3), üniversite (n=1); otuz beş-kırk yaş grubu velilerin ilkököl (n=2), lise (n=5), ön lisans (n=1); kırk yaş üstü velilerin ilkököl (n=4), lise (n=3), yüksek lisans (n=1) olduğu görülmüştür. Genel olarak okul ile ilgili sorulan metaforun uygulandığı velilerin cinsiyet dağılımı gösteren tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 8. Velilerin Cinsiyet Dağılımı

Sıra	Cinsiyet	f	%
Kadın		25	83
Erkek		5	17

Tablo 8 incelendiğinde ikinci grup görüşme formuna cevap verenlerin %83'ünü (n=25), %17'sini (n=5) babaların yanıtladığı görülmektedir. Babaların ürettiği metaforlardan dördünün olumsuz metafor ürettiği gözlemlenmiştir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Orhangazi İlkokulu'nun ana sınıfı kademesinde eğitim gören öğrencilerin ebeveynleri tarafından okul kavramına ilişkin sahip oldukları metaforları ortaya çıkarma amacına yönelik olarak gerçekleştirilen bu araştırma; velilerin "tecrübe ettikleri okula" ve "ideallerindeki okula" ilişkin oluşturdukları metaforları birbiriyle karşılaştırması açısından dikkat çekmektedir.

Literatür taraması yapıldığında daha önce öğrencilerin, öğretmenlerin, yöneticilerin, öğretmen adaylarının okula ilişkin metaforik algıları hakkında araştırmaların yapıldığı ancak veli açısından böyle bir çalışma yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Ulusal ve uluslararası alan yazında okulla ilgili metaforları konu edinen çalışmalarda da benzer sonuçlara vurgu yapılmaktadır. Doğrudan velilerin algıları olmasa da Cerit (2006)'in yaptığı araştırmada yönetici, öğretmen ve öğrencilerin okul algıları bu çalışmadaki algılarla benzerlik göstermektedir. Cerit'in çalışmasında ilköğretim okullarında öğrenim gören 600 beşinci sınıf öğrencisi ile bu okullarda görev yapan 203 sınıf öğretmeni ve 51 yöneticinin okul kavramına ilişkin sahip oldukları algıları metaforlar aracılığıyla incelemiştir. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen bir ölçek kullanılarak toplanmıştır. Ölçekte yer alan okula ilişkin metafor imgeleri on sekiz adet olup şöyledir: "bakım ve gözetim yeri", "bilgi ve aydınlanma yeri", "değişme ve ilerleme yeri", "büyüme ve olgunlaşma yeri", "disiplin ve otorite yeri", "karmaşa ortamı", "eğlence yeri", "iş yeri", "hapishane", "fabrika", "aile", "tiyatro", "sığınak", "mahkeme", "alışveriş merkezi", "hoş ve güzel yer", "takım" ve "orkestra". Çalışmada elde edilen bulgulara göre, okulun "bilgi ve aydınlanma yeri", "büyüme ve olgunlaşma yeri", "değişme ve ilerleme yeri", "aile" ve "takım" olduğunu vurgulayan metaforlar bütün katılımcılar tarafından kabul görünken, okulun "karmaşa ortamı", "hapishane", "fabrika", "iş yeri" ve "alışveriş merkezi" olduğunu vurgulayan metaforlar katılımcılar tarafından tercih edilmemiştir. Cerit'in (2006) elde ettiği bulgular, bu araştırmada elde edilen bulgularla da önemli derecede benzerlik göstermektedir. Örneğin, bu araştırmada elde edilen verilere göre, "bilgi ve aydınlanma yeri olarak okul" kategorisiyle bu çalışmada gerçekleştirilen ideallerindeki ve tecrübe ettikleri okul görüşme formu toplamında Rehber okul (%20); "sevgi ve dayanışma yeri olarak okul" kategorisi ile bizim çalışmamızdaki Şefkat göstergesi okul (%8); "disiplin ve kontrol merkezi olarak okul" kategorisiyle bizim çalışmamızda Disiplinli okul (%8), "eğlence yeri" kategorisiyle bu çalışmada eğlenceli okul (%10) benzerlik göstermektedir.

Araştırma sonucunda ortaya çıkan en önemli farkın; %17 oranında olumsuz fiziksel koşulların olduğu ortaya çıkmıştır. Velilerin ideallerindeki okulda yirmi metafor üretirken rehber okul, yetiştiren şekillendiren okul, bilgi kaynağı okul, eğlenceli okul ve şefkat göstergesi okul olmak üzere beş kategoriye ayrılırken; tecrübe etmiş

oldukları okulda on yedi metafor üreterek rehber okul, yetiştiren şekillendiren okul, bilgi kaynağı okul, eğlenceli okul, şefkat göstergesi okul, güvenli okul, disiplinli okul ve olumsuz okul koşulları olmak üzere sekiz kategori oluşturulmuştur.

Bu araştırmanın eğitim açısından ortaya çıkan bulgusu ise, velilerin hem ideallerindeki okulu hem de tecrübe ettikleri okulu “yetiştirme ve şekillendirme” aracı olarak görmektedir. Bu ise bize yapılandırmacı yaklaşımdan ziyade hala Türk eğitim sisteminde baskın olan davranışçı yaklaşımın olduğunu ve belli noktalarda bunun olmasını istediklerine dair bir gösterge olabilir. Çünkü yapılandırmacı yaklaşıma dayalı okul sistemlerinin önemli özelliklerinden olan “bir kişisel ve profesyonel gelişim aracı olarak okul” ve “yol gösterici ve yönlendirici olarak okul” imgelerinin yaygın olduğu (sırasıyla ideallerinde rehber okul %34, şekillendiren okul %23; tecrübelerinde rehber okul %8, şekillendiren okul %16) görülmüştür.

KAYNAKÇA

- Balcı, A.,(2007). Etkili Okul Geliştirme Kuram Uygulama ve Araştırma. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Cerit, Y. (2006). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 6(3), 669–699.
- Ekiz, D. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2. baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekiz, D. ve Koçyiğit, Z. (2013). Sınıf Öğretmenlerinin Öğretmen Kavramına İlişkin Metaforlarının Belirlenmesi, Kastamonu Eğitim Dergisi, 21(2), 439-458.
- Metin, N ve Ark. (1993). Ana-Babaların Anaokulundan Beklentileri. Ya-Pa Yayınlar, 96-106
- Sevinç, M. (2006). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Annelerinin Okuldan Beklentisi. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl:2006 Sayı:13
- Silman, F. ve Şimşek, H. (2006). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri okulları ve Merkezi Eğitim Kurumlarına Meczazlar Yoluyla Bir Bakış. Eğitim Araştırmaları, 23, 177-187.
- UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu). (2013). 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programı. (sf:7-8) Ankara, UNICEF
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları. (sf: 210)
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel Araştırmalarda Niteliği Artırma. İlköğretim Online, 9(1), 81-82.